

ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ МЕТОДЛАРИ ВА ВАЗИФАЛАРИНИ ЎРГАНИШ - БЎЛАЖАК ПЕДАГОГЛАР ФАОЛИЯТИНИНГ АСОСИЙ ОМИЛИДИР.

Абдуллаева Санобар Бердиевна

Самарқанд давлат тиббиёт университети ассистенти

Раупова Райхона Эркин кизи

Самарқанд давлат тиббиёт университети талабаси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10467256>

Аннотация. Ёшлар фаолияти фаровон ҳаётимиз мезонидир. Худди шу маънода ёшларнинг таълим-тарбиясига, талабаларнинг дунёқараши, мустақил фикрлашни ривожлантириши, ижодий қобилиятларини ва касбий қизиқишларини ўстиришига жиддий эътибор бермоғимиз лозим. Ушбу мақолада талабаларнинг дунёқараши, мустақил фикрлашни ривожлантириши, ижодий қобилиятларини ва касбий қизиқишларини ўстиришида таълим ва тарбия методлари ва вазифаларини ўрганиш-бўлажак педагоглар фаолиятининг асоси сифатида муҳим аҳамият касб этиши тўғрисида маълумотлар ёритилган.

Калим сўзлар: Таълим, тарбия, илм, педагог, фаолият, метод, талаба, таълим тизими, билим, ижодий қобилият, мустақил фикрлаш.

LEARNING THE METHODS AND TASKS OF EDUCATION AND UPBRINGING IS THE MAIN FACTOR OF THE ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS.

Abstract. Abundant youth activity is the standard of our life. In the same sense, we need to pay serious attention to the education of young people, the development of students' worldview, independent thinking, creative abilities and professional interests. In this article, the information about the development of students' worldview, independent thinking, the development of their creative abilities and professional interests, and learning the methods and tasks of education and training is of great importance as the basis of the activities of future teachers.

Key words: education, training, science, teacher, activity, method, student, educational system, knowledge, creative ability, independent thinking.

ИЗУЧЕНИЕ МЕТОДОВ И ЗАДАЧ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ ЯВЛЯЕТСЯ ОСНОВНЫМ ФАКТОРОМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ.

Аннотация. Активная молодежная активность является нормой нашей жизни. В этом же смысле нам необходимо уделять серьезное внимание воспитанию молодежи, развитию у студентов мировоззрения, самостоятельного мышления, творческих способностей и профессиональных интересов. В данной статье большое значение как основа деятельности будущих учителей имеет информация о развитии мировоззрения учащихся, самостоятельного мышления, развитии их творческих способностей и профессиональных интересов, освоении методов и задач воспитания и обучения.

Ключевые слова: образование, обучение, наука, учитель, деятельность, метод, ученик, образовательная система, знания, творческие способности, самостоятельное мышление.

Кириш: Ёшларимизни ахлоқли қилиб тарбиялашда, юксак умуминсоний кадриятларга асосланган, ҳаётий ўринга эга бўлган маънавий бой, ахлоқан етук, интеллектуал ривожланган, чуқур билимли, ҳар томонлама камол топган шахсни шакллантиришга йўналтирилган кенг кўламли чора-тадбирларни амалга ошириш бугунги куннинг долзарб вазифаларидандир. Миллий истиқлол туфайли тараққиётнинг барча соҳаларида жадал ривожланиб бораётган мамлакатимизда ёш авлодни билим даражасини жаҳон андозалари талабларига жавоб берадиган фан-техника янгиликларидан хабардор, мустақил фикрлай оладиган, ҳаётга дадиллик билан кириша оладиган тадбиркор, маънавий жиҳатдан баркамол қилиб вояга етказиш долзарб вазифалардан ҳисобланади. Ҳозирги кунда таълим соҳасига катта эътибор қаратилаётгани бежиз эмас. Чунки ҳар томонлама баркамол, рақобатбардош, малакали ишчи кадрлар давлатнинг ҳамда жамиятнинг эртанги кунини белгилайди. Бу эса аввало педагогика фанининг таълим-тарбия тизимини замонавий технологиялар асосида такомиллаштиришни тақозо этади. Ўзбекистон Республикаси мустақилликга эришгандан сўнг барча соҳаларда бўлганидек, таълим ва тарбия соҳасида ҳам буюк ўзгаришлар юз берди.

Соғлом авлод тарбияси осон иш эмас, у ҳар бир инсон, ҳар бир оила, бутун жамиятдан жиддий эътибор ва узлуксиз меҳнат талаб қилади. Инсон пайдо бўлибдики, тарбия жараёни мавжуд, тарбия пайдо бўлган вақтдан бери педагогик фаолият узлуксиз давом этиб келмоқда. Ўқитувчилик, тарбиячилик касби барча ижтимоий тузумларда шарафли ҳамда ўта масъулиятли, қийин ва мураккаб касб ҳисобланган. Мустақил Ўзбекистонимизда узлуксиз таълим тизимини ислоҳ қилиниши, яъни таълим стандартлари асосида таълим ва тарбия жараёнини қайта ташкил этишга киришилган ҳозирги кунда ўқитувчи фаолиятига, унинг педагогик маҳоратига алоҳида эътибор берилмоқда.

Ҳозирги кунда таълим тизимида, умуман халқ таълим тизимининг барча бўғинларида ўқитиш услубларининг бой заҳираси вужудга келди. Агар таълимда тўғри усулни танласак, кўзлаган мақсадга осон ва қисқа йўл билан эриша оламиз.

Муҳокама: Таълим-тарбия соҳасидаги масалаларнинг тўхтовсиз мураккаблашиб бориши ва янги муаммолар, янги имкониятларнинг пайдо бўлиши, ўқитиш усуллари муттасил янгилаб туришни, халқ педагогикасидан ижодий фойдаланишни талаб этади. Ўқитишнинг дидактик усуллари ва уларни ўрни билан янгилаб бориш педагоглар олдига ёш авлодни камолга етказишдек вазифани қўйганлиги бунинг ёрқин далилидир. Тарбия ҳақидаги ғояларнинг ривожланишида Имом Бухорий, Ат-Термизий, Абу Наср Форобий, Абу Али Ибн Сино, Абу Райхон Беруний, Юсуф Хос Хожиб, Ахмад Яссавий, Нақшбандий, Навоий, Бехбудий, Абдулла Авлоний ва бошқаларнинг хизматлари каттадир. Тарбия бола туғилгандан бошлаб умрининг охиригача давом этадиган жараёндир. Шу туфайли тарбия сўзи кўп вақтларда таълим, маълумот жараёнларига кирадиган ишларнинг мазмунини ҳам англатади. Тарбия таълим ва маълумот натижаларини ўзида акс эттиради.

Педагогика фанининг объекти асосан мактаб ўқувчилари ҳамда талабалардир, предмети эса ўқувчи-талабаларга берилаётган таълим-тарбия назарияси ва амалиётидир. Тарбия деб, тарбиячи ўзи хоҳлаган сифатларни тарбияланувчилар онгига сингдириш учун уларнинг руҳиятига маълум мақсадга кўра тизимли таъсир кўрсатишига айтилади. Таълим махсус тайёрланган кишилар раҳбарлигида ўтказиладиган ўқувчи-талабаларни билим,

кўникма ва малакалар билан қуроллантирадиган, билим, қобилиятларини ўстирадиган, уларнинг дунёқарашини таркиб топтирадиган жараёндир. Маълумот бу - таълим-тарбия натижасида олинган ва тизимлаштирилган билим ҳосил қилинган кўникма ва малакалар ҳамда шаклланган дунёқарашлар мажмуидир. Таълим- тарбия ва маълумот уйғунлашган ягона жараён бўлиб, педагог ўқитувчи-тарбиячи уларнинг шаклланишида етакчилик қилади. Таълимни ташкил этишда ва самарадорлигини оширишда анъанавий методлар ҳамда ноанъанавий методларни уйғунлаштириш интерфаол методлар стратегияларидан кенг фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Ўқитувчи-тарбиячи ўқувчи-талабаларга билим бериш, маълумотли қилиш, тарбиялаш мақсадида унга тизимли таъсир кўрсатади. Бунда психология ва ижтимоий омилларга асосланади. Яъни кўрсатилаётган таъсирнинг самарасини билиш учун ўқувчи-талабанинг сезги, идроки, тасаввур, диққат ва тафаккур-фикрлаш жараёнининг қандай кечаётганини билиши ва уларга асосланиб таъсир кўрсатиш режасини белгилайди.

Таълим бериш ҳар бир мавзунинг мағзини талабалар онгига етказиш маҳорати педагогдан кўп изланишни, кўп мутоала қилишни талаб этади. Билим уммонига бой бўлган устозгина мавзунинг мағзини талабалар онгига моҳирона етказа олади. Мавзунинг мақсадига қараб, талаб методларини танлай билади. Таълим методларидан оқилона фойдаланиб, илмий дарс ўтиш, талабаларни ҳаётда ўз ўрнини топишга, онгининг шаклланишига катта асос бўлиб хизмат қилади. Педагогнинг маълум фан илмини талабалар онгига етказа олиш маҳорати, шу талабаларни бўлғуси ҳаёт йўлларини танлашда муҳим аҳамиятга эга. Аввал айтганимиздек, таълимнинг моҳияти инсон камолотини шакллантиришга хизмат қилади. Таълим методи таълим мақсади ва вазифаларига боғлиқ. Методлар талабаларнинг босқичлари бўйича, таълимнинг мазмунига ва функциясига қараб танланади. Педагог ўзининг шахсий сифатлари, комиллиги билан талабаларга ўрناق бўлиши, таълимий мақсад билан тарбиявий мақсад мутаносиблиги фан асослари ва ғояларини чуқур билиши билан талабаларга ўрناق бўлишини талаб қилади. Таълимнинг қоидаларига қуйидагилар киради:

- фаоллик ва онглилик;
- кўрғазмалилик;
- тизимлилик ва кетма-кетлик;
- илмийлик;
- тушунарлилик;
- назарияни амалиёт билан боғлаш;
- мустаҳкамлаш;

Ҳар бир педагогнинг ўз методлари бор, фақатгина касбий маҳоратларини ишлата олишга ҳам боғлиқ. Янги педагогик технологияларда асосий урғуни талабаларнинг шахсий фикр юритиш қобилиятини ривожлантиришга, ўз фикрини ёзма равишда ва оғзаки ифода этишга, ҳамда бошқа шахслар билан мулоқот қилишга қаратилади. Ижодкор педагоглар доимо мотивацияларни вужудга келтиришга моҳир бўладилар. Бундай педагоглар машғулотларни доимо қизиқарли ва турли шаклларда ўтказишади, талабаларни доимо фикрлашга ундайди ва натижада билим олувчи ўқувчи-талабаларнинг фаоллиги ортади. Инновацион педагогик технологиялар таълим сифатининг асосий омилдир. Таълим

тизимида инновацион педагогик технологияларни ишлаб чиқиш ўзига хос равишда ва ўзининг талаб даражасида ўқув жараёнида самарали фойдаланиш асосида таълим сифатини оширишда қўлланилади.

Хулоса: Бўлажак педагоглар фаолиятининг асосий омили- бу таълим тарбиядан кўзланган мақсадни англаш, таълим тарбия тизимида янги билимлар бериш ва болаларни тўғри тарбиялаш шартлигидир. Бунда тарбиячининг беғараз меҳнатни, болаларни севиши ва уларга жон фидо айлашлари тарбия самарадорлигини таъминлайди. Ҳозирги замонавий ахборот технологиялари ривожланиб бораётган даврда таълим ва тарбия методлари ва вазифаларини ўрганиш бўлажак педагоглар фаолиятида таълим сифатини ошишига хизмат қилиб, бу эса замонавий билимларга эга кадрлар тайёрлашда муҳим аҳамият касб этади. Олий ўқув юртларига иқтидорли ёшларни жалб қилиш, ўқитиш жараёнининг савиясини юқори даражага кўтариш, талабаларнинг ўқишга бўлган муносабатларини тубдан ўзгартириш, уларнинг оладиган назарий ва амалий билимларини мустаҳкамлаш, уларни янада чуқурлаштириш, ўқитиладиган фанлар бўйича инновацион педагогик технологияларни ишлаб чиқиш ва ўқув жараёнига тадбиқ этиш, талабаларнинг билимларини баҳолаш - таълим сифатини ошириш учун асосий омил бўлиб хизмат қилади. Ўқувчи-талабаларга энг аввало ўз халқининг миллий-маданий меросига, тилига, анъана ва урф-одатларига шунингдек, бошқа халқларнинг маънавий бойликларига бўлган қизиқишларини тарбиялаш лозим. Бунда унинг билим доирасини кенгайтиришга, турли халқлар маданияти билан таништиришга алоҳида аҳамият бериши зарур. Миллий кадриятлардан она замин табиати, миллий халқ санъати, анъаналарининг миллий эстетик манбалари, шарқнинг жумладан, Ўзбекистоннинг бадиий маданияти, тарихи орқали ўқувчи-талабаларда миллий ахлоқ анъаналари руҳини шакллантиришда, миллий ўз-ўзини англантиришда, байналминаллик ва ватанпарварлик туйғуларини ривожлантиришда фойдаланиш лозим. Маънавий кадриятлар ва ғоялар ҳар хил миллат ўқувчи-талабаларини бирлаштиради, ўқув ва меҳнат фаолиятларини уюштиришга ёрдам беради. Ўқувчи ва талабаларнинг ривожланишида ўқув жараёнларининг аҳамияти ва таъсири беқиёс каттадир. Билимлар ўзлаштиришда уларнинг тафаккурини ўстиради, ижодий қобилиятларини шакллантиришнинг асосий воситаси бўлиб қолади. Бу жараёнда уларда ижтимоий ҳулқ нормалари шаклланади. Шахс қайси ёшда бўлишидан қатъий назар, уларнинг ривожланишида меҳнат фаолиятининг аҳамияти каттадир. Айниқса, меҳнат инсоннинг ҳам жисмоний, ҳам маънавий камол топишида муҳим манба ҳисобланади. Меҳнат жараёнида унинг иштирокчилари бир-бирлари билан алоқада бўладилар, ўзларининг нимага қодир эканликларини кўрсатишга ҳаракат қиладилар. Меҳнат орқали шахснинг ахлоқий сифатлари таркиб топади, уларда ватанпарварлик, масъулият, интизомлилик, фаоллик ортади, улар ўз-ўзини тарбиялашга астойдил киришадилар. Ўз-ўзини тарбиялашга ота-она, педагог-ўқитувчининг тарбиявий таъсири янада самарали бўлади. Тарбия билан ривожланишнинг ўзаро бир-бирига таъсири ва муносабатлари мавжуд, чунки қаерда тарбия жараёни муаммолари тўғри ҳал этилса, у шахс камолотига самарали таъсир кўрсатади. Камол топган шахс тарбиянинг роли ва имкониятларига ишонч билан қарайди. Педагоглар фаолиятининг асоси сифатида педагогиканинг тарбия назариясида, таълимнинг ташкилий шаклларида, комиллик даражаси, сифатларини аниқлашдаги катта ислохий ўзгариш янги

педагогик технологияларда ўз аксини топмоқда. Педагогларнинг фаолияти ва шахсини ўрганиш - методик ишларнинг сифати ва самарадорлигини оширишнинг муҳим омилidir. Методик ишлар педагогларнинг болаларга таълим-тарбия бериш, уларни ривожлантириш билан боғлиқ фаолиятида юқори натижаларга эришиш учун ёрдам беришга қаратилади.

REFERENCES

1. Voxidov A. M. et al. Разработка Графическим Пользовательским Интерфейсом Программ В Пакете Tkinter С Использованием Современных Педагогических Технологий В Области Медицины //Miasto Przyszłości. – 2022. – Т. 30. – С. 181-184.
2. Vohidov D., Maxmudova Z., Sayfullayev R. TIBBIYOT YO'NALISHIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARINI QO 'LLAB TKINTER PAKETIDA GUI DASTURLARINI TUZISH //Eurasian Journal of Mathematical Theory and Computer Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 31-35.
3. Voxidov A. M. et al. TIBBIY-BIOLOGIK TADQIQOTLARDA STATISTIK TAHLIL JARAYONLARI //Academic research in educational sciences. –2022.–Т. 3. – №. 3. – С. 287-293.
4. Melitoshevich V. A., Alikulovich V. D. Main Issues of Statistical Analysis in Medical Research //Eurasian Research Bulletin. – 2022. – Т. 13. – С. 129-132.
5. Vohidov A. Structural semantic characteristic of lexis in" Ghiyas-ul-lughot : дис. – Dissertation abstract of Cand. Sci. in Phil./A. Vohidov.-Dushanbe, 1975.-33.
6. Melitoshevich V. A., Alikulovich V. D. Development by a Graphic User Interface-Programs in the Tkinter Package Using Modern Pedagogical Technologies in the Field of Medicine //Miasto Przyszłości. – 2023. – Т. 32. – С. 13-17.
7. Alikulovich V. D., Melitoshevich V. A. Use of Interactive and Modern Pedagogical Software in the Process of Freelancing Sites in Medicine //Eurasian Scientific Herald. – 2023.–Т. 17. – С. 1-6.
8. Voxidov A. et al. TIBBIYOT UNIVERSITETI PEDIATRIYA FAKULTETI TALABALARI UCHUN TA'LIMDA ISHLAB CHIQISH AMALIYOTINING KONTEKST SIFATIDA TA'LIM //Eurasian Journal of Academic Research. – 2023. – Т. 3. – №. 2 Part 4. – С. 150-154.
9. Abdullayeva S., Maxmudova Z., Xujakulov S. TIBBIY TA'LIMDA VR TEXNOLOGIYA //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – Т. 2. – №. 11. – С. 1140-1144.
10. Abdusamatovich K. S., Olimjonovna T. F. Application of web applications in medicine //Eurasian Research Bulletin. – 2022. – Т. 14. – С. 46-50.
11. Nabiyeva, S. S., Rustamov, A. A., Malikov, M. R., & Ne'matov, N. I. (2020). Concept of medical information. *European Journal of Molecular and Clinical Medicine*,7(7), 602-609.
12. Malikov, M. R., Rustamov, A. A., & Ne'matov, N. I. (2020). STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF MEDICAL INFORMATION SYSTEMS. *Theoretical & Applied Science*, (9), 388-392.
13. Berdiyevna, A. S., & Olimjonovna, T. F. (2022). INNOVATIVE APPROACHES IN THE EDUCATION SYSTEM TO INCREASE YOUTH PARTICIPATION. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(3), 674-677.

14. Esirgapovich, K. A. (2022). THE EASIEST RECOMMENDATIONS FOR CREATING A WEBSITE. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(2), 758-761.
15. Toxirova, F. O., Malikov, M. R., Abdullayeva, S. B., Ne'matov, N. I., & Rustamov, A. A. (2021). Reflective Approach In Organization Of Pedagogical Processes. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(03), 2020.
16. Ne'matov, N., & Rustamov, T. (2022). SANATORIYLAR ISHINI AVTOMATLASHTIRISH: BRON XIZMATI VA UNING STRUKTURASI. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 763-766.
17. Ne'matov, N., & Ne'matova, N. (2022). OLIY TA'LIM TIZIMI TALABALARIGA O'ZBEK TILINI O'QITISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNİ. *Академические исследования в современной науке*, 1(19), 37-38.
18. OB Akhmedov, AS Djalilov, NI Nematov, AA Rustamov // Directions Of Standardization In Medical Informatics // Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL), 2(2), 1-4 p. 2021
19. Ne'matov, N., & Isroilov, J. (2022). TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH YUTUQ VA KAMCHILIKLARI. *Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot*, 1(25), 162-164.
20. Ne'matov, NI. (2022). TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH SAMARADORLIGI. *Academic Research in Educational Sciences (ARES)* 3 (2), 118-124
21. Berdiyevna, A. S., Fazliddinovich, S. R., & Uralovich, R. N. (2022). Use of Information Technology in Improving the Quality of Education. *Eurasian Research Bulletin*, 14, 134-138.
22. Abdullayeva, S. B., & Dosmurodova, S. S. (2022). THE ROLE OF THE FAMILY IN THE FORMATION OF VALUE DIRECTIONS IN YOUTH. *Procedia of Theoretical and Applied Sciences*, 1(1), 93-95.
23. Olimjonovna, T. F. (2023). SOCIO-HISTORICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF INTEREST IN THE PROFESSION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING THROUGH PEDAGOGICAL COMMUNICATION.
24. Berdiyevna, A. S., & Shokirovich, X. S. (2023). Prospective Directions of Implementation of Modern Information Technologies in Education. *Eurasian Journal of Research, Development and Innovation*, 17, 7-11.
25. Berdiyevna, A. S., Akramovna, M. M., & Olmasovna, R. P. (2023). Research in the Process of Education of Medical Students Shaping Their Abilities. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 17, 95-99.
26. Ismatullayevich, N. N. (2023). The role of educational websites in the development of student's higher education systems. *Eurasian Journal of Research, Development and Innovation*, 17, 17-20.
27. Ismatullayevich N. N., Ilxomovna M. Z. Automation of Sanatorium Work: Reservation Service and its Structure //Miasto Przyszłości. – 2022. – T. 29. – C. 65-67.
28. Olimjonovna T. F. Pedagogical Communication and its Role and Significance in Developing the Professional Thinking of Students //Eurasian Scientific Herald. – 2023. – T. 16. – C. 82-86.

29. Berdiyevna, A. S., Ilhomovna, M. Z., & Ogli, K. S. S. (2023). Modern methods of information exchange in polyclinic conditions. *Genius Repository*, 25, 16-20.
30. Abdullayeva, S., Maxmudova, Z., & Xo'jaqulov, S. (2023). MODERN METHODS OF INFORMATION EXCHANGE IN POLYCLINIC CONDITIONS. *Modern Science and Research*, 2(10), 304-310.
31. Махмудова, З.И., & Аббосова, Р.Р. (2023). ТЕМА: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРОСЛИ. *Gospodarka i Innowacje*., 33, 164-169.
32. Илхомовна, М. З., & Ражабоевна, А. Р. (2023). ТЕМА: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРОСЛИ.
33. Maxmudova, Z. (2023). THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY. *International Bulletin of Engineering and Technology*, 3(3), 52-54.
34. Maxmudova, Z., Mehmonov, A., Maxsiddinova, O., & Tirkashev, A. (2023). SCIENTIFIC STUDIES SHOWING HOW MUCH PART OF THE BRAIN A PERSON USES. *Modern Science and Research*, 2(10), 960-964.